

अवादीरित्येतदूषणपूर्वकं विद्यातपसोः श्रेष्ठ्ये अष्टकेन स्तुते तत्र स्वानुभूतं विघ्नं दर्शयन् ययातिरुवाच प्रतिकूलमिति कर्मणां पुण्यानां प्रतिकूलं नाशकं पापं गर्वस्तच्चाप्रवणेऽनभेदं पवति वर्तते पापलोक्यं नरकप्रदं एतत्पापं असतां संबन्धिसंतो नानुवर्त्तते इदानीमपि किंच प्राञ्चोपि संतो यथैषां कर्मणामनुकूला उपबृंहकाः स्युस्तथा तेन प्रकारेण दंभदर्पादिराहित्येन आसन् अहंत्वतद्विधत्वात् स्वर्गादिद्रेण च्यावित इत्याशयः ॥ ४ ॥ अभूद्भनं मे विपुलं गतं तदिति तदंभादिराहित्येन प्रसिद्धं धनं पुण्यं मे मम विपुलं यदभूत्तद्वनं दंभदर्पादित्यर्थः पुनरिदानीं तच्चेष्टमानोऽपि तत्पुनर्नाधिगतास्मि एवं प्रधार्य मामिकां गतिं ज्ञात्वा धीरोऽधियमीरयन्

ययातिरुवाच प्रतिकूलं कर्मणां पापमाहुस्तद्वर्त्ततेऽप्रवणे पापलोक्यं ॥ संतोऽसतां नानुवर्त्तन्ति चैतद्यथा चैषामनुकूलास्तथासन् ॥ ४ ॥ अभूद्भनं मे विपुलं गतं तद्विचेष्टमानो नाधिगता तदस्मि ॥ एवं प्रधार्यात्महिते निविष्टो यो वर्त्तते स विजानाति धीरः ॥ ५ ॥ महाधनो यो यजते सुयज्ञैर्यः सर्वविद्यासु विनीतबुद्धिः ॥ वेदानधीत्यतपसा योज्यदेहं दिवं समायात्पुरुषो वीतमोहः ॥ ६ ॥ न जातु ह्येन्महता धनेन वेदानधीयीतानहंकृतः स्यात् ॥ नानाभावा बहवो जीवलोके देवाधीनानां पृथक् पृथक् अधिकाराः ॥ तत्तत्प्राप्य न विहन्येत धीरो दिष्टं बलीय इति मत्वात्मबुद्ध्या ॥ ७ ॥ सुखं हि जंतुर्यदि वाऽपि दुःखं देवाधीनं विंदते नात्मशक्त्या ॥ तस्मादिष्टं बलवन्मन्यमानो न संज्वरेन्नापि ह्येत्कथंचित् ॥ ८ ॥ दुःखैर्न तप्येन्न सुखैः प्रहृष्येत्समेन वर्त्तते स देवधीरः ॥ दिष्टं बलीय इति मन्यमानो न संज्वरेन्नापि ह्येत्कथंचित् ॥ ९ ॥ भयेन मुह्याम्यष्टकाहं कदाचित्संतापो मे मानसो नास्ति कश्चित् ॥ धाता यथामां विदधीत लोके ध्रुवं तथाऽहं भवितेति मत्वा ॥ १० ॥

धीदोषेण कामादिनाऽनभिभूतो भवेदित्यर्थः ॥ ५ ॥ वीतमोहो मानमकुर्वन् ॥ ६ ॥ एतदेवाह न जात्विति धनेन तपसा तर्हित्वमेव कुतो हंकारं कृतवानित्यत आह नानेति जीवलोके स्मिन् जीवानां नानाभावाः पृथक् पृथक् भावाः केचिद्धर्मरुचयः केचिद्विपरीताः यतो देवाधीनाः अतएव नष्टा यथा भूता चेष्टा उद्योगः अधिकारो योग्यता च येषां ते तथा मूढानां पुण्ये पंडितानां पापे च प्रवृत्तिकरैर्देवमेव बलवदित्यर्थः एवं विद्वांस्तत्तत्प्राप्य न विहन्येत तत्तत्सुखं दुःखं वा प्राप्य न विहन्येत हर्षविषादाभ्यामात्मानं न हि स्यादित्यर्थः ॥ ७ ॥ एतदेव विदुषोति सुखं हि इति द्वाभ्यां ॥ ८ ॥ ९ ॥ भयं तु ते व्येतु विषादमोहाविति यदष्टकेनोक्तं तत्रोत्तरमाह भये इति धातादिष्टं ॥ १० ॥